

Asia: VN/27014/2024

Hallituksen esitys Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriö

Viite Lausuntopyyntö 17.10.2024 VN/27014/2024

Asia HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TUKEMAN ASUNTORAKENTAMISEN KESKUKSESTA

Ympäristöministeriö on pyytänyt 17.10.2024 lausuntoa (VN/27014/2024) luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen perustamista ympäristöministeriön yhteyteen. Keskus hoitaisi lakkautettavan Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (Ara) lakisäätteiset tehtävät vuoden 2025 alusta lukien. Samalla tehtäisiin tarvittavat teknisluonteiset muutokset muuhun lainsäädäntöön.

Ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.1.2025.

Ammattiliitto Pro on tutustunut hallituksen esitysluonnokseen ja toteaa siitä lausuntonaan seuraavaa:

Keskeiset ehdotukset

Aran lakkauttamisen ja sen lakisääteisten tehtävien sijoittaminen hoidettavaksi ympäristöministeriön yhteydessä pohjautuu Orpon hallitusohjelman lukuisiin kirjauksiin valtion tukeman asuntotuotannon kehittämistä ja Arasta organisaationa.

Varsin nopean selvitysvaiheen jälkeen talouspoliittinen ministerivaliokunta päätti kesäkuussa 2024 Aran lakkauttamisesta ja tehtävien siirrosta ministeriöön jo vuoden 2024 lopussa. Samassa yhteydessä päätettiin lakkauttaa Valtion asuntorahasto talousarvion ulkopuolisena rahastona ja sulauttaa se osaksi valtion talousarviota vuoden 2026 alusta.

Tehtävien organisointia koskevaa linjausta perusteltiin pitkälti Aran kevään 2024 yhteistoimintaneuvottelujen jälkeen pienentyneellä henkilöstömäärällä ja valtionhallinnon tuottavuusohjelman toimeenpanolla vuosina 2025–2027.

Keskuksen tehtävänä olisi tuen myöntäminen asuntojen rakentamiseen ja hankintaan valtion talousarvion puitteissa, valtion tukeman asuntokannan käytön ja omistajayhteisöjen valvonta ja ohjaus, asumista ja asuntomarkkinoita koskevat asiantuntijatehtävät ja tietopalvelut, rakennusten energiatodistusmenettelyyn liittyvät valvonta- ja tietopalvelutehtävät sekä muut sille erityislainsäädännössä säädetty tehtävät. Tehtävien siirtosuunta ministeriöön herättää kysymyksiä valtionhallinnon kehittämisen suunnasta. Ministeriöiden tehtäväksi on vuosia hahmotettu ennen muuta oman toimialansa lainsäädännön sekä politiikatason ja strategisen tason kansallisten ja kansainvälisten asioiden valmistelu valtioneuvostolle ja eduskunnalle. Operatiiviset ja toimeenpanotehtävät on pyritty sijoittamaan alaiseen hallintoon. Tehtävien sijoittaminen ministeriön yhteyteen ei ole myöskään ideaaliratkaisu ministeriön ja keskuksen välisen suhteen ja päätöksenteon näkökulmasta. Pron näkemys on, että muita vaihtoehtoja tehtävien sijoittamisesta ei ole selvitetty asian vaatimalla riittävällä laajuudella ja perusteellisuuksella.

Aran lakkauttamista koskeneen hallituksen esityksen lausuntokierroksella lähes jokainen 53 lausunnonantajasta toi esiin huolen siitä, että lakkauttaminen toteutetaan liian tiukassa aikataulussa (sivu 17). Hyvin yhtenäisestä lausuntopalautteesta piittaamatta on valmistelua pika-aikataululla jatkettu talouspoliittisen ministerityöryhmän linjausten pohjalta. Ympäristöministeriö on perustanut erillisen hallinnonalan YT-elimien tarkastelemaan muutoksen vaikutuksia henkilöstöön. YT-elin, jossa Ara ja ympäristöministeriö ovat osallisena ei ole kokoontunut vielä yhtään kertaa, eikä neuvotteluesitystä ole annettu. Pro edellyttää, että tehtävien ja henkilöstön siirto valmistellaan huolellisesti. Se ei ole annettussa aikataulussa mahdollista. Hallituksen esityksen voimaantuloa on vuoden 2025 alusta siirrettävä, jotta valmistelu kyetään tekemään hyvää hallintotapaa ja henkilöstöpolitiikkaa noudattaen.

Vaikutukset

Vaikutusten arvioinnissa (sivu 15) viitataan esitykseen HE 136/2024 vp olevaan riippuvuussuhteeseen ja todetaan ettei vaikutusarviointeja kaikilta osin toisteta. Myös henkilöstövaikutukset on kuvattu jo eduskuntakäsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä sivuilla 7–8.

Hallituksen esityksessä HE 136/2024 vp kerrotaan, että siirto ympäristöministeriön palvelukseen koskisi noin 45 henkilöä (sivu 1 ja sivu 6). Toisaalla samaisessa hallituksen esityksessä vuoden 2024 lopussa Arassa arvioidaan työskentelevän 50–55 henkilöä (sivu 4). Sama lukumäärä 50–55 todetaan lausuntokierroksella olevassa hallituksen esityksessä sivulla 6. Siirtyvän henkilöstön määrästä esitetyt arviot vaihtelevat.

Eduskuntakäsittelyssä jo olevan hallituksen esityksen (HE 136/2024 vp) yhteiset palvelut -yksikössä työskentelee 15 henkilöä (sivu 6). Valtiontaloudellisten vaikutusten arvioinnissa sivulla 10 todetaan muutoksen aiheuttavan sekä kertaluontoisia ja lyhytkestoisia muutuskustannuksia että pysyviä olennaisia määrärahatarpeita valtioneuvoston kanslialle, joka tuottaa ja kehittää ministeriöiden yhteisiä hallinto- ja palvelutehtäviä. Lisäksi kerrotaan Valtioneuvoston kanslian (VNK) ja ympäristöministeriön käynnistäneen valmistelutyöryhmän selvittämään henkilöstön ja tehtävien siirron vaikutuksia yhteisiin hallinto- ja palvelutehtäviin. Vaikutukset VNK:lle on lopulliseen hallituksen esitykseen täsmennettävä ja kaikki virastolle aiheutuvat kustannukset kompensoitava täysimääräisesti.

Lausuntokierroksella olevassa hallituksen esityksessä lain 1 §:n säädöskohtaisissa perusteluissa sivulla 18 todetaan keskuksen työntekijöiden olevan virkavastuulla toimivia virkamiehiä ja olevan virkasuhteessa ympäristöministeriöön. Saman pykälän perustelutekstissä kerrotaan, että valtioneuvoston kanslian vastuulla olevat valtioneuvoston yhteiset hallinto- ja palvelutehtävät eivät kuuluisi keskuksen tehtäviin. Ympäristöministeriö vastaisi keskuksen muista hallinnollisista palveluista muun muassa henkilöstö- ja taloushallinnosta. Hallituksen esityksen tekstien perusteella jää epäselväksi mikä Aran yhteiset palvelut- yksikössä työskentelevän henkilöstön asema on. Pro edellyttää, että Arassa hallintotehtäviä hoitavan henkilöstön asema muutoksessa kuvataan hallituksen esityksessä ymmärrettävästi ja työn jatkuminen valtiolla turvataan.

Aran lakkauttamisen sekä tehtävien ja henkilöstön siirtämisen ministeriöön arvioidaan lisäävän ympäristöhallinnon toiminnan tehokkuutta ja vastaavan valtionhallinnon tuottavuusohjelman tavoitteisiin vuodesta 2026 eteenpäin. Saavutettavien säästöjen todetaan riippuvan myöhemmin mahdollisesti tehtävistä toiminnan ja sen organisoinnin kehittämisestä (sivu 16). Raha on hyvä renki, mutta huono isäntä. Valtionhallinnon todellinen voimavara on henkilöstön osaaminen. Pro toteaa, että viittaus on omiaan lisäämään huolta työn jatkuvuudesta valtiolla ja heikentää työnantajan pito- ja vetovoimaa. Tämänkään muutoksen ajurina ei saa olla yksinomaisesti säästöjen saavuttaminen.

Henkilöstöä koskeva siirtymäsäännös

Henkilöstöä koskeva siirtymäsäännös on kirjoitettu lain 4 §:ään. Käytännössä pykälä sisältää ainoastaan informatiivisen viittauksen virkamieslain (750/1994) 2 lukuun.

Pro edellyttää lopullista hallituksen esitystä täydennettäväksi niin, että henkilöstöä koskevaan siirtymäsäännökseen kirjataan yksiselitteisesti virkamiesten asemasta säädettävän valtion virkamieslain 5 a—5 c §:ssä.

Muut huomiot

Lausuntomenettely ja lainvalmistelu kärsii jatkuvasta kiireestä. Lausunnon antamista vaikeuttaa se, että kaksi toisistaan täysin riippuvaista hallituksen esitystä on eriaikaan lausuntokierroksella ja etenee eriaikaan eduskuntakäsittelyyn. Nyt lausuntokierroksella olevassa esityksessä tyydytään mm. vaikutusten arvioinnissa viittaamaan jo eduskuntakäsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen. Tämä yhdistettynä lyhyeen lausuntoaikaan antaa huolestuttavan kuvan lainsäädännön ja uudistusten valmistelun tilasta ja sidosryhmien tosiasiallisesta vaikuttamismahdollisuudesta Suomessa.

Valmistelun kiireellisyyteen on mahdoton löytää perusteltua syytä. Valtio näyttää olevan valmis ottamaan tarpeettomia riskejä, joista haitat koituvat asiakkaille ja viime kädessä yhteiskunnalle.

Niko Simola

Sari Jokikallas

Johtaja

Sopimusalavastaava/asiantuntija

Jokikallas Sari
Ammattiliitto Pro ry